

πιστεύθηκε γιά αἰῶνες ταις πονεμένας ἐλπίδες του, τῆ γλώσσα πού ἔκαμε αὐτός ἐγγύτρα τῆς ἀθανασίας του, πού ἔθρεψε μέ τὰ δάκρυά του καί μέ τό αἷμα του. Καί ποιοί εἶσθε σεις πού θέλετε νά τοῦ ἀρπάξετε ἢ νά χωρίσετε 'ς τή μέση τήν ψυχὴ τῆς ψυχῆς του; Καί ἂν ἦσασθε ἀκόμη ἐνσαρκωμένη ἢ Στοά καί τῶν Σοφῶν ἢ Πλειάδα, ποιοί εἶσθε ἐμπρός 'ς ἕνα λαόν ὀλόκληρο σεις; Ὅ,τι οἱ Τούρκοι δὲν ἔκαμαν, ἔπρεπε σεις νά προσπαθήσετε νά τὸ κάμετε; Ἄν εἶναι ἡ μοῖρα του νά ξαναμιλήσῃ τὴν ἀρχαία, ἐπιβάλετέ του ρητῶς νά λαλή τὴν ἀρχαία, κάμετε κάθε ἐργαστήρι, κάθε καλύβι ἀκαδημία, ἀλλὰ μὴ τοῦ φτιάνετε μίγματα εἰδεμῆ, ἐνῶ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρο εἶχε, κληρονομία πολυτιμη, μία γλώσσα, σεις θά κάμετε νά προβάλουν πενήντα, θά τὸν χωρίσετε, ὅπως δὲν ἦταν ποτὲ χωρισμένος, θά τὸν καταστήσετε νά εἶναι ξένος 'ς τὸν ἑαυτό του, νά μὴ γνωρίζῃ ἢ ν' ἀμφιβάλλῃ γιά τὴν Ἰδέα του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

Ἡ ΕΠΤΑΠΥΛΟΣ ΘΗΒΗ¹

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ὁ περιηγητὴς οὗτος, Ἡρακλείδης ὁ κριτικὸς καλούμενος, τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματα μόνον δυστυχῶς σώζονται ἐκ τινος πολυῦ ἀξιολόγου Ὀδοιπορικοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἤκμασε κατὰ τὸν ὅσον πρό Χριστοῦ αἰῶνα (περὶ τὰ 250), γράφει δὲ ἐξ αὐτοψίας προφανῶς περὶ τῶν Θηβῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἐξῆς: «Ἡ πόλις τῶν Θηβῶν ἐν μέσῳ τῆς τῶν Βοιωτῶν κείται χώρας, περίμετρον ἔχουσα σταδίων Ὀ'. πᾶσα δ' ὀμαλή· στρογγύλη μὲν τῷ σχήματι, τῇ χροῇ δὲ μελάγγειος· ἀρχαία μὲν οὖσα, καινῶς δ' ἐρρυμοτομημένη διὰ τὸ τρεῖς ἡδῆ, ὡς φασιν αἱ ἱστορίαι, κατεσκάφθη διὰ τὸ βάρος καί τὴν ὑπερθερμάναν τῶν κατοικούντων. Καί ἵπποτρόφος δὲ ἀγαθὴ, κάθυδρος πᾶσα, γλωρὰ τε καί γεώλορος, κηπεύματα ἔχουσα πλείστα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεων. Καί γὰρ ποταμοὶ ῥέουσι δι' αὐτῆς δύο τὸ ὑποκείμενον τῇ πόλει πεδίον πᾶν ἀρδεύοντες». Ἡ περιγραφή ἀρμόζει ὠραία εἰς τὴν φύσιν τῆς χώρας καί τὴν θέσιν τῆς πόλεως, ἐκ πρώτης δὲ ὄψεως καί τὸ μέγεθος αὐτῆς ὄχι μόνον διόλου δὲν φαίνεται ὑπερβολικόν, ἀλλὰ καί ὁλως διόλου ἀνάλογον πρὸς τὰ ὄρια, τὰ ὁποῖα ὑποδηλοῖ ὁ περιηγητὴς διὰ τῶν λόγων του ὅτι «ποταμοὶ ῥέουσι δι' αὐτῆς δύο». Διότι βεβαίως οἱ ποταμοὶ οὗτοι δὲν δύνανται νά εἶνε ἄλλοι ἢ ἡ Δίρκη καί ὁ Ἰσμηνός, ἐπειδὴ τρίτον ῥεῦμα δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀναφέρεται ἐπὶ τινος ὑπάρξαν, τὴν δὲ ξηρὰν ῥευματιὰν τῆς κοίτης ὁδοῦ, δι' ἧς τὸ πολὺ ἐν βροχεραῖς ἡμέραις ὀλίγον ὕδωρ δύναται νά ῥεῦσῃ, δὲν ἦτο δυνατόν ὁ Ἡρακλείδης νά ἐκλάβῃ καί ὀνομάσῃ ποταμόν. Ὁ Φαβρίκιος πιστεύει ἀληθῶς τοῦτο, ἀλλὰ μὲ τὴν γνώμην του δὲν θά συμφωνήσῃ νομίζω



Ἡ Βασίλισσα Ὀλγα

Εἰκὼν ἐκ τῆς Νέας Ἑλλάδος κατὰ νεωτάτην φωτογραφίαν

κανεῖς. Οὔτε οἱ φυσικοὶ ὄροι τόσον ἀνετράπησαν, ὥστε νά ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ σημερινὸς ξηρὸς λάκκος, δι' οὗ μάλιστα ἔφερεν εἰς τὴν κάτω πόλιν ἡ ὁδὸς ἀπὸ μιᾶς τῶν σπουδαιοτάτων αὐτῆς πυλῶν ἢ το ἄλλοτε ποταμοῦ κοίτη, οὔτε ὁ Ἡρακλείδης τόσον ἐπιπολαιῶς ἠδύνατο νά βλέπῃ ὀφθαλμοφανῆ πράγματα, ποταμόν ὀνομάζων τὸν ξηρόλακκον, τὸν Ἰσμηνόν δὲ παραβλέπων. Τὸ ὑποκείμενον τῇ πόλει πεδίον καί τότε καί σήμερον ἀρδεύουσιν ἡ Δίρκη καί ὁ Ἰσμηνός, κανὲν δὲ ἄλλο ὕδωρ, διότι αἱ πηγαὶ Χλεβίνα καί ἡ τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, ποταμίου δίκην ῥέουσα, ἢ μὲν χύνεται εἰς τὴν Δίρκην, ἢ δὲ εἰς τὸν Ἰσμηνόν. Ἄν τις δὲ ἤθελε νά ἐνισχύσῃ τοῦ Ἡρακλείδου τὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν διαρροεομένης πόλεως, θ' ἀνέφερε καί τὸ ἐν ἀποσπάσματι τῆς Εὐριπιδείου Ἀντιόπης λεγόμενον περὶ τῆς Δίρκης ἥτις

δίεσιν ἄστεως
πεδία τὰ Θήβης ὕδασι ἐξάρδων ἀεί·

ἀλλ' οὔτε εἰς ταύτην τὴν ποιητικὴν περιγραφὴν νομίζω ὀρθόν ν' ἀποδοθῇ τοπογραφικῆς εἰδήσεως ἀξία, οὔτε ἐκ τῆς τοῦ Ἡρακλείδου ἐπιτρέπεται νά ἐξαχθῇ τόσον εὐκόλως καί ταχέως ἀπολύτως θετικὸν συμπέρασμα.

Ἴνα ἐρμηνεύσωμεν ὀρθῶς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν περιγραφὴν πρέπει νά πεισθῶμεν πρῶτον ἐντελῶς περὶ τοῦ τί εἶχε κυρίως πρὸ ὀφθαλμῶν του ὁ περιηγητὴς, ἂν ἔβλεπε δηλαδὴ πράγματι ἐνώπιόν του πόλιν περιτειχισμένην καί ποίαν κυρίως, πόλιν μετὰ τῆς ἀροπόλεως ἢ ἄνευ αὐτῆς ἢ ταύτην μόνην. Τὴν σκέψιν δὲ ταύτην ἐμβάλλει εἰς ἡμᾶς ὄχι μόνον ἢ περὶ τῶν τυχῶν τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς ἐπὶ Ἀλεξάν-